

ŁUKASZ ZABIELSKI

(Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku)

NOWY GŁOS W SPRAWIE DZIESIĘCIOWIEKOWEGO SPORU

REC.: Urszula Cierniak, *Wiara i władza. Wokół sporu o katolicyzm i chrześcijańską Europę w dziewiętnastowiecznej myśli i literaturze rosyjskiej*, Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2013, ss. 362, il.

PRAWDZIWEGO WYZWANIA podejmuje się badacz, który zamierza zająć się zjawiskiem wielowiekowego i zawikłanego sporu. Szczególnie jeśli spór ten budzi wciąż żywe – co więcej – skrajne emocje. Tym bardziej gdy badacz ma na względzie precyzję, ścisłość, kryteria formalne, których wymaga się od monografii akademickiej. Jednak zadanie to osiąga najwyższy poziom skomplikowania dopiero wówczas, gdy autor rozprawy pragnie uczynić ją interesującą i przyjemną w odbiorze. Z takim właśnie wyzwaniem zmierzyła się Urszula Cierniak, autorka książki *Wiara i władza. Wokół sporu o katolicyzm i chrześcijańską Europę w dziewiętnastowiecznej myśli i literaturze rosyjskiej*, ważnej dla wszystkich badaczy literatury i kultury XIX wieku.

U podstaw trudności związanych z naukowym podejściem do problematyki religijnej, podobnie zresztą jak politycznej czy filozoficznej, leży – najogólniej rzecz ujmując – kwestia dystansu. Każdy badacz zakotwiczony jest w określonym systemie przekonaniowym i „uprzedzeniowym”, i z takiego punktu obserwuje oraz interpretuje rzeczywistość. Potrzeba wysiłku, by zachować – o ile jest to w ogóle możliwe¹

1 Podzielim tezę Jarosława Płuciennika, że nie istnieje „[...]” możliwość neutralnego dyskursu akademickiego, który miałby przebiegać w jakiejś sterylnej i pozbawionej zaangażowania osobistej atmosferze i który reprezentowałby «spojrzenie znikąd». Wypowiadamy się zawsze

– naukowy obiektywizm, bezstronność wobec przedmiotu badań, którego wybór zapewne również podyktowany został osobistymi zainteresowaniami.

Wielka schizma wschodnia z 1054 roku³ okazała się – według Cierniak (zob. s. 30) – właściwie już tylko symbolicznym potwierdzeniem tego, co w relacjach Wschodu (Konstantynopol) z Zachodem (Rzym) działo się już od dawna. Była legitymizacją, sformalizowaniem systematycznego i wyraźnego odsuwania się od siebie obu, niegdyś wchodzących w skład jednego organizmu, „płuc” chrześcijaństwa. Trzeba podkreślić, że pomimo licznych prób pogodzenia (najważniejsze z nich w recenzowanej pracy rzetelnie wynotowano) chrześcijan obu obrządków – w rzeczywistości droga prowadząca od wieku XI do XIX, i dalej, do XX i XXI, którym poświęcona jest część trzecia monografii, zatytułowana *Postludium: czy to już było?*, przepełniona jest wzajemną niechęcią i pretensjami. Choć niechęć to w tym przypadku eufemizm. O tym, jak dziewiętnastowieczna myśl rosyjska – czyli bezpośredni przedmiot obserwacji i rozważań autorki związanej z częstochowskim środowiskiem akademickim – sytuowała się wobec katolicyzmu, świadczą już pierwsze zdania *Wprowadzenia*, czyli odniesienie do znanych, antykatolickich wypowiedzi Fiodora Dostojewskiego. W tytule książki widnieje określenie: „spór”, zdradzające tym samym, że o zgodzie i pojednaniu – jeśli w ogóle – będzie mowa w minimalnym stopniu.

Niewątpliwie walorem książki Cierniak jest jej konstrukcja. Podział na trzy odrębne części, a tych z kolei na szereg nieobszernych rozdziałów i podrozdziałów, zdecydowanie ułatwia proces odbioru i zrozumienia całości. Warto zwrócić uwagę na język pracy: klarowny, jasny, precyzyjny oraz – co wcale nie jest dziś regułą – poprawny gramatycznie i składniowo. Na szczególne uznanie zasługuje fakt, że złożoną, skomplikowaną materię, jaką jest zjawisko napiętych relacji pomiędzy chrześcijanami Wschodu i Zachodu, autorka potrafiła przekazać w tak zajmujący i atrakcyjny sposób.

Kolejny plus monografii – z czym z kolei najpewniej dyskutowaliby religioznawcy – to dobór przedmiotu badań i metodologia jego opisu. Cierniak odsuwa na bok spory dogmatyczne, teologiczne, w centrum stawiając nie przedmiot toczących się dysput religijno-filozoficzno-politycznych, lecz... same dysputy: ich formę, kontekst historyczny i społeczny, charakterystykę polemistów *etc.* Uzupełnia w ten sposób zauważoną przez siebie lukę w badaniach: „Ilość opracowań na temat katolicyzmu w Rosji – czytamy we *Wprowadzeniu* (s. 18) – rośnie z każdym rokiem, ale wciąż w większości mają one charakter faktograficzny. Niewielu autorów próbuje pokazać spór o katolicyzm w szerszej perspektywie kulturowo-literackiej”.

W przypadku książki *Wiara i władza* taka perspektywa okazała się cenna nie tylko z historycznego czy kulturoznawczego punktu widzenia, lecz także z antropo-

z określonego punktu widzenia, a nasz język wpisuje się w różne dyskursy, także społeczne” (J. Pluciennik, *Literatura, głupcze! Laboratoria nowoczesnej kultury literackiej*, Kraków 2009, s. 8).

2. Przypomnijmy: w 1054 roku legat papieża Leona IX na ołtarzu kościoła Hagia Sofia w Konstantynopolu złożył pisma nakładające ekskomunikę na tamtejszego patriarchę Michała Cerulariusza. Była to odpowiedź na zamknięcie w stolicy Bizancjum kościołów obrządku łacińskiego. Zob. T. Wolińska, *Rozłam w łonie Kościoła, w: Paleologowie. Biografie, fakty, drzewa genealogiczne*, red. K. Kurek, Warszawa 2011.

logicznego i psychologicznego, odsłoniła bowiem – skądinąd niepokojące – zjawisko: sprawy (niekoniecznie o zabarwieniu religijnym), o które prowadzi się zażartą dyskusję, nierzadko okazują się mniej istotne niż czysto ludzka potrzeba prowadzenia sporu „dla samego sporu”. Chyba najwyraźniej daje się to zaobserwować w ostatniej części rozprawy, w której mowa jest o dokonywanych przez Jana Pawła II próbach podjęcia dialogu z najwyższymi hierarchami Cerkwi. Ale też – i może nawet wyraźniej – spostrzeżemy to zjawisko, czytając rozważania badaczki nad korespondencją Iwana Gagarina SJ z Jurijem Samarinem (w rozdziale *Iwan Gagarin i słowianofile – początek fundamentalnych pytań*, s. 170–192). Interlokutorzy potrafili, pomimo odmiennych wyznań i poglądów religijno-filozoficznych, prowadzić wieloletnią, przepelnioną wzajemnym szacunkiem rozmowę, w której omawiali sprawy najbardziej drażliwe dla chrześcijan obu obrządków, takie jak: zagadnienie czyśćca, *filioque*, czyli spór o sformułowanie dogmatyczne zawarte w przyjętej przez Zachód wersji nicejsko-konstantynopolskiego wyznania wiary, ale też kwestię Niepokalanego Poczęcia Maryi. Jednak – to trzeba zaakcentować – wiele lat później, gdy w Rosji nastąpi ostra nagonka na działalność Gagarina, wywołana pojawieniem się jego książki *Czy Rosja będzie katolicka?* (1856), jednym z pierwszych, którzy pracę skrytykują, będzie właśnie Samarini (s. 267).

Przejdźmy do krótkiej charakterystyki pracy Cierniak. Rozdział pierwszy – tuż po wstępie zawierającym wprowadzenie w tematykę, stan badań, metodologię, ramy czasowe oraz wskazanie bezpośredniego przedmiotu rozważań – który otwiera całość, nosi tytuł *U źródeł prawosławno-katolickich sporów o oblicze chrześcijaństwa*. Badaczka udowadnia w nim, że pomimo formalnego rozszczepienia chrześcijaństwa na dwa obozy w 1054 roku, pomiędzy Wschodem a Zachodem pierwotnie panował wzajemny szacunek. Co więcej, na przykład matki prosiły dla swych nowo narodzonych dzieci o błogosławieństwo duchownych obu obrządków jednocześnie (s. 31). Dopiero wiek XIII przyniósł zaostrzające się antagonizmy, nietolerancję i konflikty religijne.

Kolejny rozdział (*Narodziny stereotypu katolika*) zawiera rozważania dotyczące źródeł niechęci prawosławnych do katolików. W opinii Cierniak, wyraźnie nieprzychylny stosunek wobec łacinników pojawił się dużo wcześniej, niż przyjmuje się powszechnie (trzynastowieczne teksty greckie; s. 37), czego przykładem może być popularny w XI stuleciu, a napisany w 867 roku, posiadający czysto antykatolicki wydźwięk *List obiegowy* patriarchy konstantynopolitańskiego Focjusza czy latopis *Powieść minionych lat* (s. 38).

Rozdział *Historie prawdziwe o nieprawej unii* dotyczy kontrowersji, jakie wywołał Sobór we Florencji i Ferrarze (s. 45–54). Analizę momentu historycznego, w którym wyraźnie zaozgnęły się antykatolickie wystąpienia hierarchów Cerkwi, przeprowadza badaczka w rozdziale *Trzeci Rzym wobec Pierwszego Rzymu*. Trzon literatury podmiotu stanowią tu dwa listy Filoteusza z Pskowa: 1) *Posłanie [...] do diaka wielkoksiążęcego Michaiła Grigoriewicza Misiura Muniechina* oraz 2) *Posłanie do wielkiego księcia moskiewskiego Wasyla Iwanowicza*, a także tekst *O krzywdach Cerkwi*.

Kto w wieku dziewiętnastym spierał się o katolicyzm w Rosji? – tak sformułowany został tytuł rozdziału otwierający drugą część monografii, poświęconą wiekowi XIX. Katolicyzm stał się wówczas w Rosji tematem popularnym, któremu poświęcano miejsce w każdej niemal książce historycznej (s. 71–72). Badaczka podkreśla, że dopiero XIX stulecie przyniosło naukowe debaty poświęcone krytyce katolicyzmu, jak również wydania pierwszych tekstów polemicznych (s. 73; dalej następuje analiza najważniejszych ówczesnie tekstów anty- i prokatolickich drukowanych zarówno w Rosji, jak też Francji).

Rozdział *W pogoni za chimera uniwersalnego chrześcijaństwa* omawia religijne reformy cara Pawła I (s. 95–99) oraz działalność jego nauczyciela, metropolity Płatona (Lewszyna) (s. 91–94). Znaleźć tu możemy również analizę pism takich osób, jak Filaret (Drozdow) (s. 102–104), Joseph de Maistre (s. 104–106), Johann Heinrich Jung-Stilling (s. 106–107), Alexandre (Alexandru) Stourdza (s. 111–123), a przede wszystkim Aleksander I (większa część rozdziału).

Cierniak w rozdziale *Drogi rosyjskiego katolicyzmu* porusza temat Francuzów-katolików, ale też innych Europejczyków, którzy pod wpływem różnych zawirowań historycznych (przede wszystkim rewolucji francuskiej) trafili w XIX wieku do Rosji. Pojawiają się tu też rozważania dotyczące powodów, dla których Rosjanie przechodzili na katolicyzm.

Rozdział *Iwan Gagarin i słowianofile – początek fundamentalnych pytań* przynosi szereg pytań i odpowiedzi, dotyczących zjawiska krzyżowania się rosyjskiego katolicyzmu ze słowianofilstwem. Pojawiają się tu interpretacje tekstów mniej znanych, skupionych wokół dyskusji słowianofilów z katolikami na temat przyszłości państwa rosyjskiego. Chodzi przede wszystkim o listy Jurija Samarina, Iwana Gagarina oraz Iwana Kiriejewskiego.

Rozdział kolejny, zatytułowany *Śladami „Listu do chrześcijan Wschodu” Piusa IX*, to – mówiąc skrótowo – prezentacja wyników badań kontekstu historycznego, w którym list ów się pojawił, oraz burzy, którą rozpętał. Wśród analizowanych źródeł znajduje się między innymi podpisana przez czterech patriarchów wschodnich i dwudziestu dziewięciu wschodnich biskupów *Odpowiedź Cerkwi prawosławnej na list okólny papieża rzymskiego Piusa IX* (s. 202–205), ale też teksty Alexandre’a Stourdzy (s. 206), Piotra Czaadajewa (s. 207), Fiodora Tiutczewa (s. 208–213). Dalsza część rozdziału zawiera charakterystykę najważniejszych głosów krytykujących działalność Piusa IX.

Rozdział *Chrześcijańska Europa w projektach katolików rosyjskich we Francji* poświęcony jest myśli rosyjskich konwertytów, którzy – wskutek antykatolickiej polityki swego kraju – musieli emigrować do Francji. Pojawia się tu analiza poglądów takich osób, jak Iwan Gagarin (s. 232–235), Iwan Martynow (s. 236–238), Jewgienij Bałabin (s. 239–240) oraz Paweł Pierling (s. 243). Poglądy Gagarina zostały poddane głębszej analizie również w rozdziale następnym (*Katolicyzm czy rewolucja?*). Tu autorka skupia się nad jego głośnym w XIX wieku dziełem *Czy Rosja będzie katolicka?* oraz nad polemiką, którą ono wywołało wśród apologetów Cerkwi.

Ostatnia część książki, *Postludium, czy to już było?*, otwiera rozdział *Spór prawosławia ze słowiańskim papieżem*. Rozdział ten, podobnie jak cała część ostatnia, poświęcony jest ekumenicznej działalności Jana Pawła II, jego nieudanym próbom podjęcia dialogu z moskiewskim prawosławiem oraz kontynuacji tego, co zostało przerwane wiele wieków wcześniej: próbie połączenia obu obrządków chrześcijańskich, wschodniego i zachodniego.

Rzecz, którą wypada zaakcentować – omawiając i oceniając książkę *Wiara i władza* – jest fakt, że na margines odsunięte zostały w niej kwestie powszechnie znane, wielokrotnie już omawiane, opracowane i skomentowane (zostały one zresztą wynotowane w bibliografii i przypisach). Badaczka skoncentrowała się na tekstach mniej znanych, artykułach w gazetach, obiegowych broszurach czy listach, chociażby na wspomnianej już korespondencji Gagarina z dwoma słowianofilami: Samarinem oraz Kiriejewskim. Dlaczego jest to tak ważne? Otóż aktywność Gagarina jako apologety katolicyzmu datuje się powszechnie na lata pięćdziesiąte XIX stulecia, czyli na moment ukazania się książki *Czy Rosja będzie katolicka?* (1856). Natomiast Cierniak udowadnia, że tezy w niej zawarte stanowią rozwinięcie wcześniejszych poglądów Gagarina. Te zaś zostały najpełniej sformułowane właśnie w korespondencji z lat trzydziestych i czterdziestych (rozdział: *Iwan Gagarin i słowianofile – początek fundamentalnych pytań*).

Trzeba docenić rzetelność naukową Cierniak i imponujący warsztat badawczy, pracując bowiem nad książką, badaczka wykonała gruntowną kwerendę źródłową, dotarła do bibliotek, co więcej: archiwów, zarówno w Polsce, jak i we Francji (m.in. do Archiwum Jezuitów Prowincji Francuskiej w Vanves pod Paryżem; Biblioteki Gagarina w Lyonie) czy w Rosji (m.in. do Rosyjskiego Archiwum Akt Dawnych w Moskwie). Otrzymujemy zatem dzieło, które uznać należy za erudycyjne i cenne poznawczo. Nieczęsto spotkać można polskie rozprawy naukowe (z dziedziny humanistyki), których przypisy i bibliografia prezentowałyby taką różnorodność językową. To zdecydowanie podnosi naukową wartość pracy.

Eksponując walory pracy, uwagę zwrócić trzeba także na piękną szatę graficzną recenzowanej książki; na wzbogacające treść oraz przekaz ilustracje, bardzo zresztą liczne. Dobrą stroną opracowania jest też sposób segregowania i selekcji materiału faktograficznego. Autorka zajęła się tekstami o charakterze „zadaniowym” – co sama deklaruje we *Wprowadzeniu* (s. 22) – będącymi głosem (i stroną) w religijno-naukowej dyspucie, czy inaczej: stanowiącymi elementy obszernej – mówimy wszak o dziesięciu wiekach! – całości. By, porządkując materiał, nie pogubić się w tym mrowiu różnych wypowiedzi składających się w przeważającej części w informacyjny chaos, z pomocą przyszła chronologia, czyli porządkowanie tekstów według daty ich publikacji. Jak konstatuje badaczka we *Wprowadzeniu*:

Michel Foucault dostrzegł jedną z ważniejszych cech dyskursu – jego przynależność do „praktyk nieciągłych”, których natura polega na tym, że mogą się one przecinać, mogą się zestawiać ze sobą, ale nierzadko także wykluczać bądź nic o sobie nie wiedzieć. [...] W odniesieniu do części tekstów możemy jedynie domniemywać, że mogły wchodzić ze sobą we wzajemne relacje, niektóre z kolei tworzą wyraźny łańcuch polemik, w których idee głoszone przez autorów

pozostają ze sobą w niepodważalnym związku, stąd istotnym zadaniem będzie powiązanie kontekstu z tekstem i takie ułożenie rozproszonych materiałów, by pokazać najważniejsze tendencje i kierunek toczących się w myśli rosyjskiej sporów o katolicyzm i chrześcijańską Europę.

(s. 23)

Warto raz jeszcze podkreślić: autorka akapit po akapicie, strona po stronie wymienia i charakteryzuje najistotniejsze w aktualnie interesującym ją kontekście: teksty, tezy, autorów, daty, argumenty, stereotypy, wydarzenia *etc.*

Czego mi tu jednak brakuje, to – w przypadku kilku rozdziałów i podrozdziałów książki – elementów składających się na „duszę” dobrej rozprawy naukowej. Chodzi o autorską, oryginalną analizę i interpretację wyników badań – czyli tego, co najlepszy nawet katalog, podręcznik, słownik czy antologię zamienia w książkę właśnie. Podkreślam: nie dotyczy to całej pracy. Cierniak w wielu miejscach nie zgadza się (co zawsze przekonująco uzasadnia) z ogólnie (i odgórnie) przyjętymi twierdzeniami, aksjomatami, następnie komentuje i oświetla je faktami zaczerpniętymi ze źródeł, do których dotarła. Przykładowo, omawiając fragment *Opowieści* Symeona Suzdańskiego, gdzie mowa jest o przemowie biskupa Marka Efeńskiego na Soborze we Florencji, po której łacinnicy „rezygnują ze stawienia mu czoła i uciekają tchórzliwie z sali obrad” (s. 50), badaczka stwierdza, że prawosławni dostali wówczas od katolików dawny manuskrypt z postanowień soboru VII powszechnego, który mówił o *filioque* w wyznaniu wiary, co jest faktem historycznym, udokumentowanym w źródłach greckich. Autorka kończy swe uwagi konstatacją: „Wielce prawdopodobne jest, że podczas zaznajamiania się z dokumentem powstać mogło duże zamieszanie, a łacinnicy jako ci, którzy znali treść dokumentu, mogli zwyczajnie opuścić salę obrad, by nie przeszkadzać stronie wschodniej w spokojnym zapoznawaniu się z dokumentem” (s. 51). Cierniak nie zgadza się również z poglądami Antonia Possevina na temat źródeł antykatolicyzmu Rosjan, według niej bowiem źródło wrogości tkwi nie w greckich tekstach apologetycznych, lecz w idei Moskwy Trzeciego Rzymu (s. 60).

Są jednak w pracy duże partie tekstu, w których autorka ogranicza się do wypunktowania najważniejszych tez dzieła, nad którym się w danym momencie pochyła, charakterystyki jego autora oraz nakreślenia kontekstu historycznego, w którym ono powstało. Tak jest między innymi w części drugiej, w rozdziale *Kto w wieku dziewiętnastym spierał się o katolicyzm w Rosji?*. Rzecz jasna, nie należy traktować tego jako błąd, lecz realizację wcześniej przyjętej metody badawczej. Raz jeszcze przypominam, że badaczka podjęła się skorygowania licznych stereotypowych, sztamkowych sądów i opinii na temat myśli rosyjskiej w kontekście sporu katolicko-prawosławnego. I z tego zadania się wywiązała.

Odważyłbym się jednak postawić znak zapytania nad ostatnią częścią pracy, poświęconą ekumenicznej działalności Jana Pawła II. Część ta jest bardzo starannie i rzetelnie napisana, gruntownie uargumentowana, a także niewątpliwie świadczy o nieprzeciętnej znajomości myśli i biografii papieża Polaka. Jednak, w mojej opinii, daje się tu odczuć wyraźnie emocjonalne nastawienie badaczki do przedmiotu analiz. Nie twierdzę, że fragment ten nie nadaje się do publikacji, lecz że apologetycznym

wydzwiękiem zdecydowanie kontrastuje z resztą książki. W pierwszych dwóch częściach – przypomnijmy – wydobywała autorka ze źródeł, do których dotarła, wypowiedzi antykatolickie, ale obok nich – niejako dla równowagi – pojawiały się tezy typu:

[Aleksy – Ł.Z.] Chomiakow słusznie zauważał, że w tej propozycji [pojednania, wysuwanych przez Piusa IX w *Liście do chrześcijan Wschodu* (1848) – Ł.Z.] prawosławni nie są traktowani jak równorzędni bracia, lecz jak osobnicy, którym na otarcie łez zostawia się [ich – Ł.Z.] obrządek, a poza tym nic więcej prócz obcych ich duchowości elementów wiary, (s. 264)

natomiast w trzeciej części książki (*Postludium: czy to już było?*) pobrzmiewają wyłączenie tony gloryfikujące osobę słowiańskiego papieża. Możemy wyczytać stąd właściwie tylko tyle, że przez cały pontyfikat Jana Pawła II hierarchowie prawosławia do biskupa Rzymu adresowali same inwektywy. Czy tak w istocie było?

Dzieło Urszuli Cierniak uważam za istotną pozycję dla każdego, kto pragnie wzbogacić swą wiedzę z zakresu dziewiętnastowiecznych sporów religijnych; książkę zdecydowanie zachęcającą do podjęcia dalszych badań nad stosunkami Cerkwi i Kościoła katolickiego. Jest to propozycja ważna dla wszystkich, którzy pragną zgłębić tematykę napiętych relacji polsko-rosyjskich oraz katolicko-prawosławnych. Przy tym – słowem zakończenia – za szczególnie interesujący i cenny, obok wymienionych w toku recenzji walorów pracy, uważam wyczerpująco omówiony obraz Rosjanina-katolika (przewijający się przez niemal każdą kartę książki, a dokładnie opisany w rozdziale *Drogi rosyjskiego katolicyzmu*, s. 136–169). Ponadto, zajmująca jest analiza działalności rosyjskich słowianofilów (rozdział *Iwan Gagarin i słowianofile – początek fundamentalnych pytań*, s. 170–192) i ukazanie ich antypolskich, antypapieskich poglądów oraz stosunku do rosyjskich konwertytów, w końcu bardzo ciekawe przedstawienie sylwetek takich osobistości, jak Joseph de Maistre, Johann Heinrich Jung (Jung-Stilling), Alexandre Stourdza, Iwan Gagarin czy Nikołaj Golicyn.

ABSTRACT

THE NEW VOICE OF TEN-CENTURY'S DISPUTE

REVIEW OF: URSZULA CIERNIAK, *FAITH AND POWER. CONFLICTS SURROUNDING CATHOLICISM AND CHRISTIAN EUROPE IN THE 19TH-CENTURY RUSSIAN THOUGHT AND LITERATURE*, CZĘSTOCHOWA 2013

Urszula Cierniak's book *Faith and Power. On the Dispute on Catholicism in Christian Europe in the Nineteenth Century Russian Thought and Literature* (Częstochowa 2013), analysed in this review, is devoted to the East-West polemic. This conflict has a long history. It does not concern only political and economic issues, but also religious or, broadly speaking, cultural ones. Cierniak's work is a fundamental reading for those, who desire to enrich their knowledge of the 19th century religious conflicts. This book will encourage the readers to undertake further research on relations between the Orthodox and Catholic Church, as well as on the reconsideration of the Vatican-Moscow relations. Everyone, who wants to explore the subject of tense Polish-Russian/Catholic-Orthodox relations, should reach for this book.

KEYWORDS

Dispute, Catholics, Orthodox, the Vatican, Moscow, Urszula Cierniak